

МОДЕЛЬ ВИХОВАННЯ ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЇ БАТЬКІВ

Формування у людини високої професійної орієнтації неможливо уявити поза зв'язком із трудовим навчанням. «Почуття поваги до праці, – писав В. О. Сухомлинський, – пов'язує дитину духовними нитками обов'язку з іншими людьми – спочатку з близькими, а потім з усіма чесними співвітчизниками. З почуття поваги до праці, з думки про те, що праця – творець щастя, народжується той стан повинності, без якого немислимо собі уявити елементарну моральну культуру людини, її відповідальність за своє майбутнє» [4].

Метою освітньої галузі «Технології» є формування і розвиток в учнів технологічної, інформаційно-комунікаційної та основних компетентностей для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації у суспільстві. Технології у початковій школі є однією з ланок неперервної технологічної освіти, що логічно продовжує дошкільну освіту, створює базу для успішного опанування учнями технологій основної школи та здобуття професійної освіти [2].

Трудове навчання має особливу цінність для менш здібних дітей тому, що за допомогою цього предмета часто краще покласти місток між школою та самостійним життям, ніж за допомогою інших, ця дисципліна є активним засобом переходу від теорії до практики, від знань до вмінь та навичок, формування таких особистісних якостей як працелюбство, наполегливість, колективізм, посидючість та інше.

Трудова підготовка учнів завжди була предметом дослідження педагогіки. У такій підготовці вбачали основу розвитку особистості, підготовку до її майбутньої трудової діяльності. Сучасні школи мають пробуджувати практичний інтерес до майбутньої професії в учнів та керувати їхнім інтелектом для того, щоб у подальшому вони мали змогу обрати професію свого життя та не розчаруватися в ній [1].

Проблемі виховання інтересу до професійної самосвідомості молодого покоління присвячені праці О. М. Коберника, Є. Г. Костяшкіна, О. Й. Кочетова, М. В. Левківського, В. М. Мадзігона, А. С. Макаренка, М. М. Скаткіна, Д. А. Сметаніна, В. П. Тименка, В. О. Сухомлинського, Д. О. Тхоржевського, С. Т. Шацького.

Метою статті є створення моделі виховання інтересу у молодших школярів до професії батьків.

Людина розвивається духовно й фізично тільки в праці. Без праці

вона деградує. Будь-які спроби уникнути продуктивної праці призводять до негараздів і для особистості, і для суспільства. З цього приводу К. Ушинський писав: «Якби люди винайшли філософський камінь, то була б ще не велика біда: золото перестало б бути монетою. Але якби вони знайшли казковий мішок, з якого вискакує усе, чого душа забажає, або винайшли машину, яка цілком затіняє всяку працю людини, то самий розвиток людства припинився б: розбещеність і дикість полонили б суспільство» [5].

У сучасній загальноосвітній школі трудове навчання розглядають, з одного боку, як загальноосвітню політехнічну підготовку, з іншого – як передпрофесійну підготовку та як засіб збудження інтересу до навчання взагалі. Необхідно формувати характер в учнів до того, як вони поступили на роботу. З ранніх років у дітей необхідно формувати ті звички та якості, які бажані на будь-якій роботі: пунктуальність, увагу до навчання, спритність у виконанні наказів, чесність, лояльність [1].

У процесі фізичної праці в учнів розвивається мускулатура різних частин тіла, координація і точність рухів, зграбність, сила, витривалість. Праця сприяє їх розумовому розвитку. Діти, зайняті різними видами праці, кмітливіші, винахідливіші, вони стикаються з різними знаряддями праці, матеріалами, дізнаються про їх призначення, збагачують свій словниковий запас.

Модель формування інтересу у молодших школярів до професії батьків, представлена у таблиці 1 та базується на положенні про структуру мотиваційної сфери особистості, шляхом формування внутрішньої мотивації та пізнавального інтересу дитини за допомогою педагогічних умов навчально-виховного процесу.

Розроблена модель дає можливість окреслити теоретичні кордони дослідження, являючись при цьому динамічною, гнучкою структурою, здатною по ходу її реалізації до змін, удосконаленню або спрощенню.

Мета – це те, чого прагне дитина, чого хоче досягти. Мета буває близька і віддалена.

Метою даної моделі є формування і розвиток в учнів технологічної, інформаційно-комунікаційної та основних компетентностей для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації у суспільстві.

Однак самої лише мети недостатньо, щоб учень включався в трудову діяльність: потрібний внутрішній поштовх – мотив.

Мотив – це спонукальна дія діяльності, пов'язана з задоволенням певної потреби. В ролі мотивів виступають думки, прагнення, почуття людини, в яких проявляється усвідомлена потреба.

Модель виховання інтересу в молодших школярів до професії батьків

Мета – прагнення дитини познайомитися та оволодіти майбутньої професією			
Концептуальна парадигма – гуманістична парадигма – особистісна зорієнтованість, спрямована на те, щоб кожний учень початкової школи став повноцінним, самодостатнім, творчим суб'єктом діяльності, пізнання, спілкування вільною самодіяльною особистістю			
Етапи роботи:			
Мотиваційний	Когнітивний	Проектний	Творчий
розвиток в учнів широкого діапазону індивідуальних і соціальних мотивів трудової діяльності (моральних та пізнавальних)	визначення суб'єктивних цілей праці, що відповідають мотивам учнівської діяльності особистісним можливостям	формування умінь враховувати умови праці, необхідні для успішного досягнення визначених цілей: зовнішніх (особливості навколишнього середовища) і внутрішнього (наявність знань, умінь, навичок, трудового досвіду, здібностей)	Спеціальне навчання самоконтролю, самооцінки і самокорекції власної трудової діяльності самореалізація власного «Я»
Педагогічні умови	реалізація взаємозв'язку родинних традицій трудового виховання з сьогоденням		
	забезпечення інформованості молодших школярів про світ професій		
	виховання в молодших школярів поваги до професій батьків і гордості за їхню працю		
	виховання в молодших школярів працелюбності, цілеспрямованості у виборі майбутньої професії, бажання продовжувати трудову династію		
Форми роботи	родино-побутова трудова діяльність (суспільна праця дитини та батьків вдома)		
	заняття в ЗНЗ відповідно до навчальної програми (розумова та фізична)		
	екскурсії (оглядові, цільові, навчальні)		
	позашкільна (гуртки, факультативи, секції)		
Методи роботи	<i>практичні:</i> ділові та рольові ігри, аналіз конкретних виробничих ситуацій, мозковий штурм, практично-дійовий		
	<i>наочні:</i> перегляд фільмів, плакати,		
	<i>словесні:</i> бесіди, розповіді, повідомлення, диспути, зустрічі, тематичні вечори, конференції, обговорення кінофільмів, читання літератури		

Завдання, які постають перед вчителем, зумовлені потребами існування, самоутвердження і взаємодії дитини в суспільстві та природному середовищі, а саме:

– психологічну готовність особистості до праці (бажання сумнівно та відповідально працювати, усвідомлення соціальної значущості праці як обов'язку і духовної потреби, бережливості щодо результатів праці та повага до трудової діяльності);

– підготовку до праці (наявність загальноосвітніх і політехнічних знань, загальних основ виробничої діяльності, вироблення умінь і навичок, необхідних для трудової діяльності, підготовка до свідомого вибору професії).

Зміст трудового виховання школярів визначається навчальною програмою для кожного класу. Його особливості відображають поняття

«трудова свідомість», «досвід трудової діяльності», «активна трудова позиція».

Для успішного виконання якоїсь роботи, крім наявності цілей та мотивів, потрібно вміти її виконувати.

Вміння – це здатність дитини продуктивно, якісно і у відповідний час виконувати роботу. Вміння – це складна властивість людини, в неї завжди включаються знання, мислення, увага, самоконтроль, розумові та рухові навички.

Зниження ролі трудового виховання і навчального часу предмету Технології в початковій, основній та старшій школі проявляється і у скороченні позакласного часу, а також в розриві педагогічних зв'язків трудової діяльності в навчально-виховному процесі, в їх заміні економічними і комерційними намаганнями педагогів і вихованців, і у відсутності педагогічного прогнозування подальшого розвитку ситуації.

Праця виступає як засіб виховання і формування індивідуальності школярів, якщо вона дає можливість проявитися позитивним цілям у намаганнях дітей. Обов'язкові умови – наявність достатньо широкого діапазону об'єктів праці, доступних і привабливих для дітей даного віку, вільний вибір видів трудової діяльності, можливість її зміни. В цих умовах стає реальним розвиток вмінь вихованця до рівня його інтелектуально-практичних і інших здібностей, пов'язаних з працею. Мається на увазі все більш повне і досконале оволодіння своїм тілом і засобами праці, уміння застосовувати в роботі знання про об'єкти праці, способи і засоби їх трансформації.

Відомо також, що праця як виховний засіб впливає на особистісні структури і новоутворення не напряду, не самим фактом включення в неї вихованця, а в процесі взаємодії між дітьми, учнями і педагогами на базі праці. Характерною особливістю гуманістичної виховної системи виступає суб'єкт – суб'єктна взаємодія учасників трудового процесу. Праця у виховній системі – це спосіб зв'язку особистості зі світом, що встановлюється завдяки суб'єкт – суб'єктній взаємодії педагогів і дітей, що розгортається на основі прямого, безпосереднього і повного втілення власних задумів, проектів в активній діяльності [3].

Цілі, зміст, методи, форми, засоби і результати роботи завжди зливаються в єдиний навчально-виховний процес, складають змістовну, методичну і організаційну сторони діяльності вчителя і учнів та підпорядковані меті виховання інтересу у молодших школярів до професій. Виходячи з конкретних цілей і завдань, вчителі визначають зміст і об'єм практичної роботи для учнів, методи, засоби і форми, за допомогою яких школярі вивчають і опановують її, а також той результат, який повинен бути досягнутий.

Добір, організація і проведення цих та інших заходів залежать передусім від наявних умов та виконавців, їхніх знань, умінь, творчих

можливостей, а також від вікових та індивідуальних особливостей. Вони здійснюються в тісній логічній послідовності з вивченими на уроках спільними зусиллями педагогічних колективів, працівників, батьків, громадськості.

Подальшого дослідження потребує питання розробки експериментального дослідження та реалізація даної моделі та педагогічних умов виховання інтересу молодших школярів до професії батьків у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зіркій Г. Ф. Поглиблена трудова чи допрофесійна підготовка? / Г. Ф. Зіркій // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1999. – № 3. – С. 6–9.
2. Новий стандарт початкової школи : інформаційний збірник наказів МОН України. – офіц. вид. – К. : Педагогічна преса, – 2011. – № 14–15. – С. 3–19.
3. Пашков А. Г. Труд как средство воспитания / Пашков А. Г. // Педагогика. – 1992. – № 7–8. – С. 3–11.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 5.
5. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори / Ушинський К. Д. – К. : Академія, 1949.